

ŚWIATOWIT

ROCZNIK

POŚWIĘCONY ARCHEOLOGII PRZEDDZIEJOWEJ

I BADANIOM

pierwotnej kultury polskiej i słowiańskiej

WYDAWANY STARANIEM

ERAZMA MAJEWSKIEGO.

Tom I. — 1899.

(57 ilustracji w tekście i XI tablic).

WARSZAWA.

Skład Główny w Księgarni E. Wendego i S-ki, Krak.-Przedmieście № 9.

—
1899.

ŚWIATOWIT

ANNUAL OF THE INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY
OF THE UNIVERSITY OF WARSAW

VOL. XIII–XIV (LIV–LV)
(2015–2016)

FASCICLE A/B

PREHISTORICAL AND MEDIEVAL
ARCHAEOLOGY.
ARCHAEOLOGY OF POLAND

MEDITERRANEAN
AND NON-EUROPEAN
ARCHAEOLOGY

WARSAW 2018

ŚWIATOWIT

ROCZNIK INSTYTUTU ARCHEOLOGII
UNIwersYTETU WARSZAWSKIEGO

TOM XIII–XIV (LIV–LV)
(2015–2016)

FASCYKUŁ A/B

ARCHEOLOGIA PRADZIEJOWA
I ŚREDNIOWIECZNA.
ARCHEOLOGIA POLSKI

ARCHEOLOGIA
ŚRÓDZIEMNOMORSKA
I POZAEUROPEJSKA

WARSZAWA 2018

Redaktor naczelny Wydawnictw Instytutu Archeologii UW: Krzysztof Jakubiak

ŚWIATOWIT
ROCZNIK INSTYTUTU ARCHEOLOGII UNIwersYTETU WARSZAWSKIEGO

Redaktorzy: Dariusz Błaszczuk (d.blaszczuk@uw.edu.pl),
Jerzy Żelazowski (j.r.zelazowski@uw.edu.pl)

Rada redakcyjna:

Włodzimierz Godlewski (Przewodniczący)
Elżbieta Jastrzębowska
Joanna Kalaga
Wojciech Nowakowski
Tadeusz Sarnowski
Tomasz Scholl
Karol Szymczak

Recenzenci tomu:

Zdzisław Bełka, Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu
Joanna Kalaga, Uniwersytet Warszawski
Piotr Kittel, Uniwersytet Łódzki
Henryk Kobryń, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
Jerzy Libera, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
Andrzej Michałowski, Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu
Michał Pawleta, Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu
Jan Schuster, Uniwersytet Łódzki

All rights reserved

© 2018 Instytut Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego

ISSN 0082-044X

Projekt okładki, opracowanie graficzne i skład: Jan Żabko-Potopowicz
Druk:

Adres redakcji: Instytut Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego,
Krakowskie Przedmieście 26/28, 00-927 Warszawa

Spis treści

Contents

Fascykuł A/B

ARCHEOLOGIA PRADZIEJOWA I ŚREDNIOWIECZNA. ARCHEOLOGIA POLSKI
ARCHEOLOGIA ŚRÓDZIEMNOMORSKA I POZAEUROPEJSKA

Fascicle A/B

PREHISTORICAL AND MEDIEVAL ARCHAEOLOGY. ARCHAEOLOGY OF POLAND
MEDITERRANEAN AND NON-EUROPEAN ARCHAEOLOGY

OD REDAKCJI.....9

Studia i materiały

Katarzyna Januszek, Katarzyna Pyżewicz

KRZEMIENNE NARZĘDZIA SZLIFOWANE Z PÓŻNEGO NEOLITU
– MIĘDZY FORMĄ A FUNKCJĄ13
Late Neolithic polished flint tools – between form and function27

Sylwia Domaradzka, Bartosz Józwiak, Michał Przedziecki

MATERIAŁY Z EPOKI KAMIENIA I WCZESNEJ EPOKI BRĄZU ZE STANOWISKA 2
W WOŹNEJWSI, GM. RAJGRÓD, WOJ. PODLASKIE Z BADAŃ W LATACH 2015–201629
Stone Age and Early Bronze Age archaeological material from the site 2 in Woźnawieś,
Rajgród commune, Podlaskie voivodship, from the excavations in 2015 and 201646

Agata Trzop-Szczypiorska, Radosław Karasiewicz-Szczypiorski

DOMY ZE STANOWISK KULTURY PRZEWORSKIEJ NA MAZOWSZU.
KILKA PRZYKŁADÓW Z NIEPUBLIKOWANYCH BADAŃ47
Houses from sites of the Przeworsk Culture in Masovia. A few examples from unpublished research70

Agata Chilińska-Früboes, Bartosz Kontny

PO JANTAR! RZYMSKI TROP W DALEKIM KRAJU ALBO RAZ JESZCZE
O ZNALEZISKACH Z DAWNEGO *ILISCHKEN*73
Go for amber! Roman trace in a distant land or once more about old finds from former *Ilischken*105

Dominik Chudzik

WYBRANE ASPEKTY WCZESNOŚREDNIOWIECZNEGO OSADNICTWA RÓWNINY ŁUKOWSKIEJ I WYSOCZYNY SIEDLECKIEJ.....	107
Selected Aspects of Early Medieval Settlement in the Łuków Plain and the Siedlce Upland	131

Dariusz Błaszczuk

POCHODZENIE I DIETA MĘŻCZYZNY POCHOWANEGO W GROBIE D162 Z CMENTARZYSKA W BODZIA W ŚWIETLE BADAŃ IZOTOPOWYCH.....	133
The provenance and diet of a man buried in the grave D162 from the cemetery in Bodzia in the light of isotopic analyses	155

Joanna Piątkowska-Malecka

ZWIERZĘCE SZCZĄTKI KOSTNE Z TERENU ŚREDNIOWIECZNEJ OSADY W SURAŻU, STAN. 7/125, GM. <i>LOCO</i> , POW. BIAŁOSTOCKI, WOJ. PODLASKIE	159
Animal skeletal remains from the medieval settlement in Suraż, site 7/125, Suraż commune, Białystok district, Podlaskie voivodship	174

Marta Osypińska, Joanna Piątkowska-Malecka

ZWIERZĘTA W ZAGRODACH NA TERENIE OSADY LUDNOŚCI KULTURY CERAMIKI WSTĘGOWEJ RYTEJ W LUDWINOWIE (STAN. 7, AUT. 112), GMINA I POWIAT WŁOCŁAWEK	175
Homestead Animals in Linear Pottery Culture Settlement in Ludwinów (Site 7, Aut 112), Włocławek Commune and District	193

Sławomir Wadył, Marek Krąpiec

DENDROCHRONOLOGIA O DATOWANIU WCZESNOŚREDNIOWIECZNEGO GRODZISKA W WĘGIELSZTYNIE, GM. WĘGORZEWO	195
Dendrochronology on the dating of an early medieval settlement in Węgielsztyn, Węgorzewo commune	203

Agnieszka Olech

SYSTEM OCHRONY I PRZECHOWYWANIA ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH NA SŁOWACJI.....	205
System for Protection and Storage of Archaeological Collections in Slovakia.....	212

Kronika wykopalisk

Michał Przedziecki, Elżbieta Ciepiewska

RYDNO – STANOWISKO NOWY MŁYN, WYKOP I/2015, WOJ. ŚWIĘTOKRZYSKIE. BADANIA W ROKU 2015	215
Rydno – Site: Nowy Młyn, Cut I/2015, Świętokrzyskie voivodship. The excavations in 2015	218

Paweł Szymański

- CZERWONY DWÓR, STAN. XXI, WOJ. WARMIŃSKO-MAZURSKIE. BADANIA W ROKU 2015221
Czerwony Dwór, site XXI, Warmińsko-Mazurskie voivodship. The excavations in 2015.....226

Artur Brzóška, Piotr Prejs

- BADANIA NIEINWAZYJNE DNA WISŁY NA ODCINKU MOSTU ŚWIĘTOKRZYSKIEGO
DO MOSTU GDAŃSKIEGO, WARSZAWA, WOJ. MAZOWIECKIE,
BADANIA W LATACH 2015–2016 227
Non-invasive Survey of the Bottom of the Vistula River Between the Świętokrzyski Bridge
and the Gdański Bridge, Warsaw, Mazowieckie Voivodship, in the Years 2015 and 2016 230

Ewa Marczak-Łukasiewicz

- TRUSZKI-ZALESIE, STANOWISKO 1 „OKOP” I STANOWISKO 3 „SIEDLIKO”,
WOJ. PODLASKIE. BADANIA WYKOPALISKOWE W LATACH 2013, 2015 I 2016 231
Trzuski-Zalesie, Site 1 (‘Okop’) and Site 3 (‘Siedliko’), Podlaskie voivodship.
Excavations in 2013, 2015, and 2016..... 233

Magdalena Natuniewicz-Sekuła

- WEKLICE, STAN. 7, POW. ELBLĄSKI, WOJ. WARMIŃSKO-MAZURSKIE.
BADANIA W LATACH 2015–2016 235
Weklice, Site 7, Elbląg district, Warmińsko-Mazurskie voivodship. The excavations in 2015–2016 240

Michał Starski

- PUCK, UL. 1 MAJA 3, DZ. 168, BADANIA W LATACH 2014–2015 241
Puck, 1 Maja Street no. 3, Plot 168. The excavations in 2014 and 2015 248

Michał Starski

- SKARSZEWY – RYNEK, GM. SKARSZEWY, WOJ. POMORSKIE, BADANIA W 2015 ROKU 249
Skarszewy – the market square, Skarszewy commune, Pomorskie voivodship. The excavations in 2015258

Sławomir Wadył

- PASYM, ST. 1, WOJ. WARMIŃSKO-MAZURSKIE. BADANIA W ROKU 2016 259
Pasym, site 1, Warmińsko-Mazurskie voivodship. The excavations in 2016 265

Sławomir Wadył, Jerzy Łapo

- PERŁY, ST. 1, WOJ. WARMIŃSKO-MAZURSKIE. BADANIA W ROKU 2016 267
Perły, site 1, Warmińsko-Mazurskie voivodship. The excavations in 2016 270

Witold Gumiński

- STANOWISKO TORFOWE ŁOWCÓW-ZBIERACZY Z EPOKI KAMIENIA.
SZCZEPANKI, STAN. 8, WOJ. WARMIŃSKO-MAZURSKIE. BADANIA W ROKU 2016 271
Szczepanki, site 8, Warmian-Masurian voivodship – a Stone Age peat-bog site of hunter-gatherers.
The excavations in 2016 278

Bartosz Kontny, Artur Brzoška, Anna Bucholc, Bartłomiej Kujda, Piotr Prejs

Z POWIETRZA, LĄDU I WODY. WSZECHSTRONNA WERYFIKACJA OSIEDLI NAWODNYCH MIKROREGIONU JEZIOR ORZYSZ I WYLEWY. BADANIA W ROKU 2016	279
From the air, land and water. A comprehensive verification of lake settlements of the microregion of the Orzysz and Wylewy lakes. The expedition in 2016.....	288

Andrzej Szela

BRUDNICE, ST. V, POW. ŻUROMIŃSKI. BADANIA WYKOPALISKOWE W SEZONIE 2015	289
Brudnice, site V, Żuromin district. The excavations in 2015	293

Andrzej Szela

BRUDNICE, ST. V, POW. ŻUROMIŃSKI. BADANIA WYKOPALISKOWE W SEZONIE 2016	295
Brudnice, site V, Żuromin district. The excavations in 2016	298

Roksana Chowaniec

PALAZZO ACREIDE, SICILY, ITALY. EXCAVATIONS IN 2015	299
Palazzolo Acreide, Sycylia, Włochy. Wykopaliska w 2015 r.	305

Rosa Lanteri, Marta Fituła

ANCIENT SETTLEMENTS IN THE TERRITORY OF NOTO (SYRACUSE PROVINCE): NEW DATA FROM THE GIOI AND NIURA DISTRICTS	307
Insedimenti Antichi nel Territorio di Noto (Provincia di Siracusa). Nuovi Dati Dalle Contrade "Gioi" e "Niura"	316
Ślady osadnictwa starożytnego terytorium Noto (prowincja Syrakuzy). Nowe znaleziska z „Contrada Gioi” i „Niura”	319

**Tadeusz Sarnowski, Agnieszka Tomas, Tomasz Dziurdzik,
Ludmiła A. Kovalevskaya, Emil Jęczmienowski, Piotr Zakrzewski**

NOVAE 2015. LEGIONARY DEFENCES AND EXTRAMURAL SETTLEMENT	321
Prace wykopaliskowe w Novae w 2015 r. Twierdzy legionowa i osiedle przyobozowe.	327

Martin Lemke

FIELDWORK AT NOVAE 2015	329
Wykopaliska w Novae w 2015 r.	335

Martin Lemke

FIELDWORK AT NOVAE 2016	337
Wykopaliska w Novae w 2016 r.	342

Martin Lemke

FIELDWORK AT RISAN 2015	343
Wykopaliska w Risan w 2015 r.	348

Martin Lemke

FIELDWORK AT RISAN 2016	349
Wykopaliska w Risan w 2016 r.	354

Tomasz Dziurdzik

LJUBŠKI ARCHAEOLOGICAL PROJECT: A ROMAN AND LATE ANTIQUE SETTLEMENT IN WESTERN HERZEGOVINA, 2015	355
Projekt archeologiczny Ljubuški (Ljubuški Archaeological Project) – osadnictwo okresu rzymskiego i późnoantycznego w zachodniej Hercegowinie, 2015 r.	363

Marcin Matera, Paweł Lech, Elżbieta Sroczyńska

TANAIS, RUSSIA. EXCAVATIONS IN THE 2015 SEASON	365
Tanais, Rosja. Wykopaliska w sezonie 2015	371

Marcin Matera, Paweł Lech, Elżbieta Sroczyńska

TANAIS, RUSSIA. EXCAVATIONS IN THE 2016 SEASON	373
Tanais, Rosja. Wykopaliska w sezonie 2016	380

Dmytro Nykonenko, Marcin Matera, Miron Bogacki, Wiesław Małkowski, Paweł Lech

KONSULOVSКОЕ HILLFORT, UKRAINE. NON-INVASIVE SURVEY IN 2015 SEASON	381
Grodzisko Konsułowskoje, Ukraina. Badania nieinwazyjne w sezonie 2015	388

Dmytro Nykonenko, Marcin Matera, Nadieżda Gawryluk, Paweł Lech

KONSULOVSКОЕ HILLFORT, UKRAINE. 2016 SEASON	389
Grodzisko Konsułowskoje, Ukraina. Badania w sezonie 2016	392

Barbara Kaim, Nazarij Buławka

THE SIXTH SEASON OF EXCAVATIONS AT GURUKLY DEPE, SOUTHERN TURKMENISTAN (2015)	393
Szósty sezon wykopalisk na stanowisku Gurukly Depe w południowym Turkmenistanie (2015)	388

Włodzimierz Godlewski

NAQLUN, EGYPT. EXCAVATIONS IN 2015	399
Naqlun, Egipt. Wykopaliska w 2015 r.	402

Dorota Dzierzbicka, Włodzimierz Godlewski

DONGOLA, SUDAN – SEASON 2015–2016	403
Dongola, Sudan – Sezon 2015–2016	412

Joanna Kalaga

RECENZJA: DARIUSZ BŁASZCZYK, DĄBRÓWKA STĘPNIOWSKA (RED.), *POCHÓWKI
W GROBACH KOMOROWYCH NA ZIEMIACH POLSKICH W OKRESIE WCZESNEGO
ŚREDNIOWIECZA*, ŚWIATOWIT, SUPPLEMENT SERIES P: PREHISTORY AND MIDDLE AGES,
VOL. XVIII, WARSZAWA 2016, 175 STRON, 93 ILUSTRACJE, 3 TABELE 415

EWA MARCZAK-ŁUKASZEWICZ

TRUSZKI-ZALESIE, STANOWISKO 1 „OKOP” I STANOWISKO 3 „SIEDLISKO”, WOJ. PODKARPACKIE. BADANIA WYKOPALISKOWE W LATACH 2013, 2015 I 2016

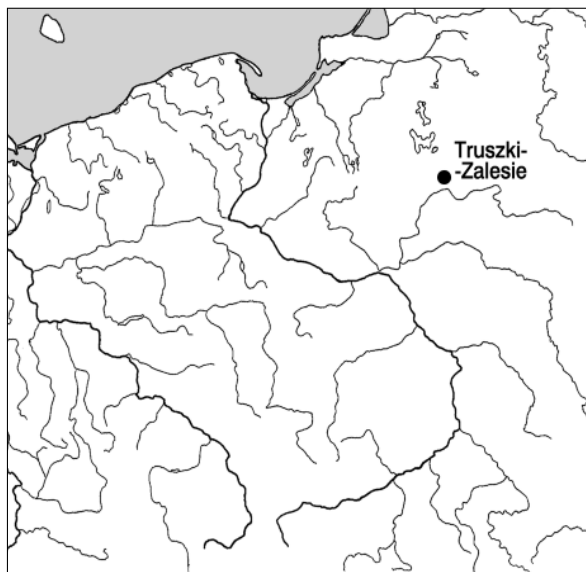
Wieś Truszki-Zalesie (pow. kolneński) leży na Mazowszu, w północno-zachodniej części Wysoczyzny Kolneńskiej. Dotychczas badaniami archeologicznymi objęto cztery znajdujące się tam stanowiska z okresu wczesnego średniowiecza (AZP 30-76): stanowisko nr 1 – grodzisko „Okop”, stanowisko nr 2 – osadę obronną (?) na „Górze Wieżowej”, stanowisko nr 3 – osadę „Siedlisko” i stanowisko nr 4 – osadę „Nikienki”. Zespół ten powstał na początku X wieku i trwał do około połowy XI wieku (MARCZAK 2011). We wczesnym średniowieczu był on ważnym punktem osadniczym na pograniczu mazowiecko-pruskim.

St. 1 (grodzisko „Okop”). Badania w roku 2015

Lokalizację grodziska, jego opis, historię i wyniki dotychczasowych badań oraz główne założenia metodyczne omówiono we wcześniejszych publikacjach (MARCZAK 2004: 195-196; 2006: 127-129; 2015). Celem szóstego sezonu prac wykopaliskowych na stanowisku 1 w Truszkach-Zalesiu było przebadanie północnej części majdanu. Badaniami kierowała Ewa Marczak-Łukasiewicz z udziałem Adama Łukasiewicza z Instytutu Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego. W pracach wzięli udział studenci IA UW.

Wytyczono jeden wykop archeologiczny (nr IX) o powierzchni 21 m² w północno-wschodniej części stanowiska 1, u podnóża wału. Eksplorację w wykopie prowadzono ręcznie, zgodnie z układem warstw na grodzisku. Odkryto trzy obiekty archeologiczne. Obiekt oznaczony jako 1/2015 był pozostałością kamiennego paleniska. W południowej części wykopu odsłonięto ślady konstrukcji drewnianych (obiekt nr 2/2015). Natomiast obiekt nr 3/2015 był częścią bruku kamiennego, który znajdował się w północnej partii wykopu, przy wale. Do najważniejszych znalezisk omawianego sezonu należy zapinka podkowiasta wykonana z brązu i fragment glinianego przeszlika. Poza tym znaleziono około 980 fragmentów glinianych naczyń z okresu wczesnego średniowiecza i około 1100 fragmentów szczątków zwierzęcych.

Wyniki przeprowadzonych w 2015 roku prac wskazują na to, że w północnej części majdanu, u podnóża wału, istniały konstrukcje drewniane. Jednak ze względu na stan ich zachowania i niewielki zakres przeprowadzonych prac nie udało się wyjaśnić czy są to pozostałości budynku naziemnego przylegającego do wału od strony wewnętrznej, czy też elementy konstrukcji obronnej.

St. 3 (osada „Siedlisko”). Badania w latach 2013 i 2016

Lokalizację osady, jej opis, historię i wyniki dotychczasowych badań oraz główne założenia metodyczne omówiono we wcześniejszych publikacjach (MARCZAK 2004: 195–196; 2006: 131–132; 2012: 355–358). Głównym celem prac wykopaliskowych na „Siedlisku” było określenie chronologii osady oraz poznanie jej zabudowy i funkcji. Prace w latach 2013 i 2016 miały uściślić dotychczasowe ustalenia (MARCZAK 2015).

Badania w latach 2013 i 2016 przebiegały pod kierunkiem autorki, z udziałem Adama Łukasiewicza z Instytutu Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego i Evgienii V. Vdovchenkova z Południowego Federalnego Uniwersytetu w Rostowie n. Donem. W badaniach brali udział studenci IA UW, a w 2013 roku również studenci z Rosji.

Wykop nr V w 2013 r. wytyczono na podstawie wyników badań geofizycznych w południowo-zachodniej części osady, w pobliżu wałów grodziska. Miał on 30 m² powierzchni. W wykopie tym odkryto osiem obiektów archeologicznych (nr 1/2013 – 8/2013). Jednym spośród nich jest jama starożytna. Pozostałe obiekty pochodzą z okresu wczesnego średniowiecza. Są to paleniska, wędzarnie, jama i obiekty o nieustalonej funkcji.

Obiekt nr 1/2013 odkryto w sektorze V, w północno-wschodnim narożniku wykopu. Jest to jama, którą odsłonięto i przebadano fragmentarycznie. W planie obiekt ten miał owalny kształt. Jego miąższość wynosiła około 0,6 m.

Wypełnisko stanowiła warstwa spalenizny, w której były pojedyncze przepalone kamienie i węgiel drzewny. W omawianym obiekcie znaleziono fragmenty glinianych naczyń, kości zwierzęce i nóż z żelaza. Na obecnym etapie badań funkcji jamy nie udało się ustalić.

Obiekt nr 2/2013 znajdował się w sektorach III i IV, przy północnym profilu wykopu. Obiekt odsłonięto i przebadano w całości. Była to pozostałość owalnego w planie kamiennego paleniska. Palenisko to miało około 1 m średnicy, a jego miąższość wynosiła około 0,4 m. W obrębie tego obiektu odkryto fragmenty glinianych naczyń, kości zwierzęce, drobne węgle drzewne oraz fragment glinianego przęślika.

Obiekt nr 3/2013 zlokalizowano w sektorze IV, przy południowym profilu wykopu. Obiekt ten odsłonięto i przebadano fragmentarycznie. Prawdopodobnie był on również pozostałością kamiennego paleniska. W planie obiekt miał kształt owalny, a jego powierzchnia wynosiła około 0,5 m². Palenisko miało około 0,2–0,3 m miąższości. W obiekcie tym występowały kamienie, w tym przepalone, i drobne kawałki węgla drzewnego. W obrębie paleniska odkryto fragmenty glinianych naczyń, kościane szydło i zachowany w całości przęślik z gliny.

Obiekt nr 4/2013 znajdował się w zachodniej części wykopu, w sektorach II i III. Obiekt ten również odsłonięto i przebadano fragmentarycznie. W planie miał on kształt prostokątny. Wielkość przebadanej części obiektu wynosiła około 3 × 4 m. W najgłębszym miejscu miąższość warstw wypełniskowych wynosiła około 0,7 m. W obiekcie tym znajdowały się liczne fragmenty ceramiki, w tym duże fragmenty naczyń i fragment prąznicy (?), liczne kości zwierzęce, w tym żuchwa dużego ssaka, fragment glinianego przęślika i oprawka z kości zwierzęcej. Prawdopodobnie obiekt ten pełnił funkcję gospodarczą. Biorąc pod uwagę barwę warstw wypełniskowych (intensywnie ciemny kolor) i ich tłustą konsystencję, można przypuszczać, że omawiany obiekt związany był z przetwórstwem mięsa. Prawdopodobnie była to wędzarnia.

Obiekt nr 5/2013 odkryto w południowo-zachodniej części wykopu, przy jego południowym profilu, w sektorze I. Obiekt odsłonięto i przebadano w całości. W planie miał on kształt owalny. Jego powierzchnia wynosiła około 1 m², miąższość około 0,7 m. W obiekcie występowały kamienie, w tym przepalone, fragmenty glinianych naczyń i szczątki zwierzęce. Uwagę zwraca, pochodząca z tego obiektu, duża liczba kości i ości rybich odzyskanych dzięki systematycznemu przesiewaniu ziemi z obiektów. Na obecnym etapie badań nie określono funkcji tego obiektu, ale mogła to być wędzarnia ryb.

Obiekt nr 6/2013 znajdował się w części południowo-wschodniej wykopu, w sektorze V. Ten obiekt również odsłonięto i przebadano w całości. W planie miał on kształt owalny, jego powierzchnia wynosiła około 0,5 m², a miąższość około 0,3 m. W obiekcie występowały kamienie i fragmenty naczyń pradziejowych. Na obecnym etapie badań nie określono funkcji tego obiektu.

Obiekt nr 7/2013 zlokalizowano w północnym profilu wykopu, w sektorze IV. Jest to owalna w przekroju warstwa spalenizny o długości około 0,3 m i maksymalnej grubości około 0,3 m. Na obecnym etapie badań nie określono funkcji tego obiektu.

Obiekt nr 8/2013 zlokalizowano w północno-zachodnim narożniku wykopu, w sektorze I. Obiekt miał około 1 m średnicy i około 0,6 m miąższości. Na obecnym etapie badań również nie określono jego funkcji.

Do najciekawszych znalezisk zalicza się przedmioty wykonane z metalu (żelaza) takie jak: zachowany w całości nóż, trzonek od noża, gwóźdź, fragment haczyka i jeden przedmiot o nieokreślonej ze względu na stan zachowania funkcji. Wśród wyrobów z gliny warto wymienić przęśliki, w tym trzy zachowane w całości. Poza tym znaleziono fragment przęślika kamiennego, wykonanego z wapienia z ornamentowaną powierzchnią. Do wyrobów wykonanych z surowców organicznych zaliczyć trzeba szydło i fragment oprawki z poroża. Natomiast do zabytków najwyższej klasy należy paciorek wykonany z ciemnozielonej masy szklanej barwnie zdobiony i paciorek z różowego karneolu. W wykopie V znaleziono łącznie około 4817 fragmentów glinianych naczyń i około 1226 szczątków archeozoologicznych.

W 2016 roku, podczas siódmego sezonu wykopaliskowego na omawianym stanowisku, w części północno-zachodniej osady wytyczono jeden wykop nr VI o powierzchni 21 m². Badania miały charakter prac sondażowych. W wykopie VI odkryto trzy obiekty archeologiczne (nr 1/2016 – 3/2016). Wszystkie one pochodzą z okresu wczesnego średniowiecza.

Obiekt nr 1/2016 zlokalizowano w części zachodniej wykopu. W planie miał on kształt owalny, regularny, o średnicy około 1,3 m. Obiekt określono jako kamienne palenisko. W obiekcie tym znaleziono fragmenty glinianych naczyń, kości zwierzęce, m.in. duży fragment żuchwy świni oraz paciorek pięciosegmentowy wykonany z niebieskiej masy szklanej. Obiekt nr 2/2016 znajdował się w centralnej partii wykopu. Była to owalna w planie jama, o średnicy około 1 m. W obiekcie tym występowały kamienie, niektóre z nich były przepalone oraz fragmenty glinianych naczyń i kości zwierzęce. Obiekt nr 3/2016 odkryto we wschodniej części wykopu, przy profilu północnym. Było to skupisko kamieni. W planie obiekt ten miał kształt owalny, a jego średnica wynosiła około 1 m. Funkcji tego obiektu nie udało się ustalić.

Jako zabytki wydzielone określono 4 przedmioty: paciorek z niebieskiej masy szklanej, fragment okładziny z poroża jelenia, kamienny przęślik i fragment brzuśca glinianego naczynia z ornamentem stempelkowym. Poza tym, w 2016 roku, znaleziono łącznie około 932 fragmentów glinianych naczyń i około 291 fragmentów szczątków archeozoologicznych

Wyniki badań przeprowadzonych w latach 2013 i 2016 na stanowisku nr 3 potwierdziły wcześniejsze ustalenia, że jest to osada produkcyjno-mieszkalna.

Cennym z naukowego punktu widzenia odkryciem, jest odsłonięty w 2013 roku zespół obiektów związanych z przetwórstwem żywności, głównie mięsa. Znajdował się on przy wale grodziska, w południowo-zachodniej części stanowiska. Natomiast odkryte we wcześniejszych sezonach warsztaty rzemieślnicze lokowano w północnej

części osady, w miejscu wyżej położonym, na stokach wzniesienia.

dr Ewa Marczak-Łukaszewicz
Instytut Archeologii, Uniwersytet Warszawski
emarczak@uw.edu.pl

Bibliografia

MARCZAK E.

- 2004 *Wstępne wyniki badań wykopaliskowych na stanowisku 2 – „Góra Wieżowa” w Truskach-Zalesiu, gm. Kolno, woj. podlaskie, „Światowit” V (XLVI)/B (2003), 193–200.*
- 2006 *Wyniki badań archeologicznych wczesnośredniowiecznego zespołu osadniczego w Truskach-Zalesiu, woj. podlaskie w 2003 roku, „Światowit”, VI (XLVII)/B, 127–132.*
- 2012 *Truszkach-Zalesie, st. 3 (osada „Siedlisko”), woj. podlaskie. Badania w roku 2011, „Światowit” IX (L)/B, 355–358.*
- 2015 *Truszkach-Zalesie – gród północnego Mazowsza. Cel i stan badań, (w:) M. Żurek, M. Krasna-Korycinska (red.), Grody średniowiecznego Mazowsza, Warszawa–Zielona Góra, 207–214.*

EWA MARCZAK-ŁUKASZEWICZ

TRUSZKI-ZALESIE, SITE 1 (‘OKOP’) AND SITE 3 (‘SIEDLIKO’), PODLASKIE VOIVODSHIP. EXCAVATIONS IN 2013, 2015, AND 2016

The excavations at the stronghold (site 1) in 2015 and the settlement (site 3) in 2013 through 2016 were directed by Ewa Marczak-Łukaszewicz, PhD, assisted by Professor Adam Łukaszewicz from the Institute of Archaeology of the University of Warsaw and Evgenij V. Vdovchenkov, PhD, from the Southern Federal University in Rostov-on-Don in 2013.

The excavation works at site 1 in 2016 were aimed at exploring the northern part of the courtyard. In trench IX, placed at the foot of an earthwork, three archaeological features were discovered: remains of a stone hearth, traces of a wooden structure (perhaps an overground wooden building adjoining the earthwork), and a patch of stone-cobbled pavement. One of the most interesting finds of the discussed excavation season is a bronze horseshoe fibula.

The excavations at site 3 in 2013 and 2016 were aimed at further exploration of the site’s housing – its function and chronology. The works in 2013 were conducted in the south-western part of the settlement, near the ramparts of the stronghold (trench V). In turn, 2016 saw a trial trench (VI) performed in its north-western part.

Eight archaeological features were discovered in trench V, including a prehistoric one. The remaining features were dated to the early Middle Ages. They are hearths, a smokehouse, a pit, and features of unspecified function. Two of the most important finds from trench V are beads: one made of dark-green molten glass and another of pink quartzite.

Three archaeological features were unearthed in trench VI: a stone hearth, a pit, and one feature of unspecified function. All of them are dated to the early Middle Ages. The most interesting finds are a bead made of blue molten glass, a stone spindle whorl, and a fragment of lining made of antlers.

Results of the last two excavation seasons confirmed the previous assumption that ‘Siedlisko’ was used both for settlement and production. Both its northern and southern parts contained production facilities. In 2013, for the first time on this site, excavations unearthed a complex of features related to food processing, especially meat. The previous works, in turn, revealed craftsmen’s workshops and features tentatively classified as cultic.

Translated by Maciej Talaga